

Розділ 2. ТВОРЧИЙ УЧИТЕЛЬ-ПРОФЕСІОНАЛ В ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ ТА ПОРІВНЯЛЬНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

УДК 374.091-027.22:784:930

© 2017

Гопка О.М.

НАВЧАННЯ СОЛЬНОМУ СПІВУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ: ІСТОРІОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ

В статті розкриваються деякі історіографічні аспекти становлення навчання сольному співу в Україні та його стан на сучасному етапі. В процесі аналізу науково-методичної літератури, були зроблені висновки: формування творчого потенціалу учнів-вокалістів залежить від їх естетичного виховання, створення умов для творчого, інтелектуального і духовного розвитку, задоволення потреби у професійному самовизначенні і творчій самореалізації.

Ключові слова: навчання сольному співу, творчий потенціал, учні-вокалісти, позашкільна освіта.

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах демократичного розвитку української державності, відродження й збагачення національно-культурних традицій гостро постає питання плекання нової генерації культурно освіченої та духовно-розвиненої молоді з розвиненим творчим потенціалом. Це зумовлює подальші пошуки вдосконалення мистецької освіти, зокрема продуктивного використання можливостей навчання сольному співу учнівської молоді у закладах початкової спеціалізованої музичної освіти. Будучи порівняльно новим напрямом їх діяльності, слід взяти до уваги багату мистецьку й науково-методичну спадщину вокального навчання для можливості її плідного використання у розв'язанні сучасних проблем творчого розвитку дітей, які навчаються сольному співу у дитячих музичних школах та школах мистецтв, вокальних студіях та гуртках. Важливе місце наукового вирішення проблеми формування творчого потенціалу учнів-вокалістів посідає аналіз, вивчення і систематизація накопиченого творчо-педагогічного досвіду музичної педагогіки щодо творчої спрямованості навчання дітей і молоді сольному співу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Аналіз науково-методичної літератури з історико-теоретичного вивчення вокальної культури дозволяє простежити еволюцію мистецько-педагогічної думки щодо вироблення методичної бази вокального навчання та його спрямованості на збагачення творчого потенціалу учнів. Так, проблема давньослов'янського співу розглядається в працях В. Металлова, музичного інтонування – Б. Асаф'єва, старовинних церковних піснеспівів – у публікаціях Д. Разумовського, І. Гарднера, Б. Кудрик, О. Кошиця та ін., форм навчання співу Д. Локшина, розвитку української музичної культури в XV-XVIII сторіччях – О. Шреєр-Ткаченко, історії української музики ХХ ст. – К. Дмитревської, Л. Корнія, І. Ляшенко, А. Терещенко, П. Білецького, та ін. Серед проблем вокально-виконавського процесу увага приділялася, зокрема, таким аспектам, як техніка постановки голосу та фізіологічні основи цього процесу (Л. Дмитрієв, І. Назаренко, Д. Аспелунд, Ф. Заседателев, О. Зданович, І. Левідов, В. Морозов, Л. Работнов, А. Кисельов, О. Стахевич та ін.), формування й розвиток творчих здібностей вокалістів (А. Вербова, В. Юшманов та ін.). Проте, все ще залишаються недостатньо розкриті деякі історіографічні аспекти розвитку і становлення навчання сольному співу учнів ПМНЗ як засобу формування їх творчого потенціалу.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає у вивченні історико-педагогічних засад еволюції методичних основ навчання сольному співу, виокремлення й обґрунтування фундаментальних положень щодо творчого розвитку учнів-вокалістів у навчальних закладах початкової спеціалізованої музичної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження... Основи класичної вітчизняної вокальної культури закладалися за часи Давньоруської державності – у музичній традиції Київської Русі зароджується давньоруські монодії (одноголосий спів), з'являється і гетерофонія (спільний одноголосий спів) та стрічкове багатоголосся, типове для колядок і щедрівок, а згодом виникає підголоскова поліфонія, багатоголосся українських пісень, поширюється практика імпровізування у груповому співі. Поява гомофонно-гармонічного виконавського стилю пов'язана з еволюціонуванням вітчизняної музичної культури під впливом церковної співацької традиції, а найбільш розповсюдженою формою колективного й сольного вокального виконавства вважаються протяжні пісні без акомпанементу музичного інструменту. Сольний, так званий "селянський одиночний спів" поділявся на чоловічий та жіночий та мав характерні регіональні відмінності [1, с.16].

За часів княгині Ганни Всеволодівни в кінці XI ст. набувають більшого поширення монастирські та церковні школи, у яких на той час концентрувалася співацька освіта для молоді, а їх вихованці готувалися до служби у княжому хорі чи потрапляли півчимами до церковних хорів. Важливим осередком співацької освіти в Київській Русі були монастирі, у яких були хори та солісти, укомплектовувалися освідченими співаками. Заняття зі співаками не мали системного характеру, вони зумовлювались певною потребою, яка виникала періодично. На початкових

стадіях навчання переважно використовувався спів на слух, а наступні етапи співацького навчання передбачали вивчення нотної грамоти та вироблення навичок співу по нотах. Поряд із уміннями співати по нотах поцінювалося і здатність творчо інтерпретувати вокальні твори, що означало високу якість вокального навчання учня-вокаліста. За твердженням В.Ф. Іванова у кожному монастирі виникала власна методика навчання співу, яка обумовлювалася монастирським уставом та ґрунтувалася на місцевих виконавських традиціях [5, с.35].

Навчання співу як і гри на музичних інструментах у церковно-парафіяльних та монастирських школах здійснювалося на засадах класичної європейської мистецької освіти, яка у XII-XIII ст. суттєво інтенсифікується. З другої половини XV ст. розвиток музичної освіти й культура характеризується відновленням інститутів, вдосконаленням методично-педагогічної освітянської і виховної бази, ствердженням творчих підходів до освіти та виховання [7, с.7].

Значну роль у розвитку вокального виконавства в Україні відіграли братські школи, у яких музичні заняття з учнями сприяли емоційно-свідомому осягненню вокальних творів, адекватному їх розумінню та творчій інтерпретації. Саме у братських школах розвинувся перший професійний церковний спів, здійснювалося виконання складних вокальних творів без інструментального супроводу, поцінювалися музикальність та вокальна творчість. Церковний спів як типовий атрибут середньовічної музичної культури, став характерною складовою музичної освіти в школах різних типів [9, с.329]. Особливої уваги заслуговує застосування вокальної музики, як засобу духовного розвитку учнів та формування їх творчого потенціалу, досягнення високого рівня вокального навчання. Українські співаки вирізнялися з посеред інших виразною темброво-динамічною гамою, тонким музичним слухом, високим рівнем інтонаційної культури, творчою інтерпретацією вокальних творів. За часів православних братських шкіл відбувалось примноження традицій в освіті, а викладання мистецтва співу й нотної грамоти набуває більшого поширення [6, с.10].

Потужним центром поширення принципово нового, багатоголосного співу стає Києво-Печерська лавра, а такий спів дістав назву лаврського. Утвердження жанру концерту з виконанням багаточастинних хорових творів на біблійну тематику сприяло розвитку мистецької освіти й концептуальній кристалізації української музичної, у тому числі вокальної школи, розбудові її дидактичних джерел та основ музично-теоретичних знань. Так, історичні матеріали свідчать, що заняття із сольного співу в школах того часу сприяли емоційно-свідомому сприйняттю вокальних творів, адекватному їх розумінню і творчій виконавській інтерпретації. Від школярів вимагалось співати не лише “від усього серця”, “з увагою та почуттям”, а й знати нотну грамоту, теорію музики [4, с.65]. Для нашого дослідження найбільш цікавими та вагомими є матеріали, що збереглися у підручнику М. Дилецького “Грамматика мусикійська” (1675 р.), у якому ставилися і вирішувалися питання вокального навчання молоді з позицій інтегративного підходу у єдності триади: спів – виконання – творення. Автор висував конкретні вимоги щодо звуковидобування й голосоведення, спрямовані не лише на формування навичок плавного ведення мелодії, виховання умінь вокалізації на основі “внутрислогового распевания”, оволодіння співом з опорою на примарні тони голосу, розвитку техніки чіткої вимови слів з осмисленим розспівуванням тексту, а й на творче осягнення музичних творів: “Грамматика же сия... поучает в своих си частех мусики, еже есть не токмо пети совершенно, но и творити пение” [4, с.16].

Накопичений наприкінці XVIII ст. теоретико-дидактичний досвід вокального навчання співаків став міцним підґрунтям для подальшого розвою вокально-просвітницької справи в країні, пов’язаної з іменами Г. Барановича, Я. Левицького (Києво-Могилянська академія), М. Бугаєвського, Ф. Яворівського (Глухівська музична школа), І. Львова, А. Солці (Перша військова музична академія у Кременчуці) та ін., а розвиток вокально-хорового виховання сприяв формуванню культури сольного співу [1, с.54].

Протягом XIX – початку XX ст. відбувається подальший розвиток системи музичної освіти країни завдяки розбудові позашкільної освіти, появи недільних шкіл (Х.Д. Алчевська, К.П. Вільбоа), діяльності українського відділення ІРМТ (Імператорського Російського музичного товариства). Так, під егідою цієї структури у 1867 р. у Києві було відкрито музичну школу, де поряд з теоретичними дисциплінами викладались співи і набувався досвід педагогічної організації навчання сольному співу [13, с.26]. Розширення мережі приватних музичних шкіл (вокально-інструментальна школа К.Ф. фон Фейста – 1881 р., музично-драматична школа М. Лисенка – 1904 р. та ін.) та відповідна популяризація музичного навчання молоді зумовили інтенсивний розвиток методичної бази викладання музичних дисциплін, яка серед суто виконавських аспектів спрямовувала увагу викладачів і на становлення творчої особистості музиканта-виконавця [13, с.72].

Ідеї доступності та масовості музичної освіти молоді радянських часів реалізовувалися через створення розгалуженої системи шкільної та позашкільної освіти, багатовекторну діяльність Будинків і Центрів творчості для дітей та юнацтва, що зумовило зростання суспільного інтересу до дитячої художньої самодіяльності, масових мистецьких заходів, роботи музичних гуртків, студій та ін. Це супроводжувалося науково-методичним осмисленням призначення позашкільної освіти як передусім ідеологічного механізму впливу на виховання молоді, централізацією контролю за їх діяльністю, визнанням позашкільної освіти повноцінним компонентом загальної освітньої системи країни. Інструментальне й вокально-хорове навчання молоді популяризувалося у різноманітних

формах музичної освіти, у тому числі дитячих музичних школах як прототипу сучасних закладів початкової спеціалізованої мистецької освіти, діяльність яких організовувалася на чітких дидактичних основах, і це у свою чергу сприяло утворенню відомих виконавських шкіл, активному розвитку мистецтвознавчої та педагогічної й методичної думки. Проте, навчання вокалу у таких закладах обмежувалося колективно-хоровою діяльністю учнів, а навчання сольному співу як такому не спостерігалось [2, с.32].

У повоєнні роки значно поширилась вокально-виконавська практика завдяки інтенсифікації розвитку мережі позашкільних установ мистецької освіти, більше уваги приділялось створенню спеціального репертуару музичного навчання, питанням творчого розвитку учнів-вокалістів. Відповідно суттєво збагатилася методична база навчання вокалу у вигляді підручників-співаників, музичних хрестоматій, посібників з хорового та сольного співу (С. Воробкевич, А. Вахнянин, І. Біликівський, К. Банківський), яка не оминала увагою проблеми творчого розвитку учнів у процесі навчання сольному співу в позашкільних закладах освіти [10, с.127]. Поряд із використанням традиційних методик розроблялись і нові прийоми й методи ознайомлення учнівської молоді з нотною грамотою, оволодіння закономірностями музичної мови на матеріалах народної і професійної творчості [3, с.267].

Позашкільна початкова спеціалізована музична освіта учнівської молоді цих років перейшла на екстенсивний шлях розвитку – значно розширилась мережа таких навчальних закладів, з'явилися нові їх види (музичні класи, студії, пізніше школи мистецтв), що дозволило охопити поглибленою музичною освітою практично усіх бажаючих, зняти проблему її «периферійної відсталості», диференціювати професійний та аматорський вектори реалізації її цілей та завдань. Якщо в 1959р. на Україні працювали 223 ДМШ (49 тис учнів), в 1967р. – 447 шкіл (105 тис. учнів), в 1972 р. – 736 музичних та художніх шкіл (160 тис. учнів), в 1989 р. їх кількість окрім студій та гуртків складає біля 1500 учбових закладів (більше 360 тис учнів). Поряд із цілком позитивною тенденцією посилення масовості позашкільної спеціалізованої початкової музичної освіти водночас загострилася проблема її біфункціональності та необхідності диференціації методичного забезпечення підготовки як майбутнього музиканта-професіонала, так і кваліфікованого музиканта-аматора. Якщо методика професійного музичного навчання базувалася на класичних засадах мистецької освіти й канонах виконавського мистецтва, то педагогічні основи завдань масовості музичного навчання дітей у позашкільних спеціалізованих закладах залишалися ще мало розробленими, що стимулювало активні дискусії науковців та практиків щодо пошуку нових підходів до їх вирішення. Так, наприкінці 80-рр. відповідно до зростання суспільного попиту на масову поглиблену музичну підготовку дітей і молоді як важливого вектору початкової спеціалізованої музичної освіти у навчальний процес музичних шкіл та студій уводиться навчання основам музикування – музичної імпровізації, композиції, підбору по слуху, додаткового музичного інструмента. Під впливом суттєвого посилення інтересу учнів та їх батьків до академічного та естрадного вокалу, збільшення наборів абітурієнтів на вокальні відділення професійних мистецьких навчальних закладів з 2000 р. у ДМШ та школах мистецтв країни з'являються і класи сольного співу. Розбудова цього напрямку діяльності шкіл естетичного виховання відбувалася згідно із наказом Міністерства культури і мистецтв України від 18.02.2002р. №101 та відповідно до затверджених типових навчальних планів ПСМНЗ. У столичному регіоні відкривається клас сольного співу (академічний та естрадний) у ДМШ № 2 ім. М.Вериківського, ДМШ № 18 ім. С.Турчака, ДМШ № 35 м.Києва. На сьогоднішній день у ПСМНЗ столиці навчаються вокалу близько 350 учнів, викладають сольний спів понад 90 викладачів. З метою вдосконалення методики сольного співу, обміну досвідом викладачів міста, підвищення рівня виконавської майстерності учнів у 2005 році відкрита методична секція вокалу, у 2006 році проведений міський концерт вокальної музики «Весняна капель», започатковано перший міський конкурс вокальної музики «На крилах весни».

Згідно Положенню про початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади та школи мистецтв, яке поширюється також на музичні студії та гуртки, підкреслюється функціональна своєрідність позашкільної початкової музичної освіти, яка покликана виховувати як музиканта-аматора, так і здійснювати початкове навчання майбутнього професіонала. Початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади (школи естетичного виховання: музична, художня, театральна, хорова, мистецтв та ін.) вважаються початковою ланкою спеціальної мистецької освіти, належать до системи позашкільної освіти, засновуються органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування. Серед їх основних завдань акцентується на вільному розвитку творчої особистості учнів, їх естетичному вихованні, а також на необхідності створення умов для творчого, інтелектуального і духовного розвитку; важливості задоволення потреб у професійному самовизначенні і творчій самореалізації; пошуку та залучення до навчання здібних, обдарованих і талановитих дітей та молоді, розвитку і підтримки їх здібностей, талантів і обдарувань [11, с.5]. Водночас, аналіз пояснювальної записки існуючих навчальних програм навчання сольному співу учнів показав, що їх зміст більше зорієнтований на розвиток вокально-технічних, виконавських здібностей учнів, формування умінь свідомого володіння голосом, ніж творчу самореалізацію учнів й формування їх творчого потенціалу [8; 12, с.5].

Висновки... Отже, вивчення історико-педагогічних засад еволюції методичних основ навчання сольному співу, виокремлення й обґрунтування фундаментальних положень щодо творчого розвитку учнів-вокалістів дає

підстави стверджувати, що формування творчого потенціалу учнівської молоді у процесі навчання сольного співу у спеціалізованих установах початкової музичної освіти належить до його центральних завдань та вимагає створення відповідного науково-методичного забезпечення з подальшою експериментальною перевіркою його ефективності.

Використана література:

1. Антонюк В.Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект / В.Г. Антонюк; Монографія. – [2-ге вид.], перероб. і доп. – К. : Українська ідея, 2001. – 144 с.
2. Архімович Л., Каришева М., Шиффер Т., Шреєр-Ткаченко О. Нариси з історії української музики ч. I – К. : «Мистецтво», 1964. – 309 с.
3. Горбенко С.С. Історичний розвиток музичної освіти дітей шкільного віку гуманістичної спрямованості // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: 36. наук. праць – Вип. 1 (6). – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – 284 с.
4. Дилецкий Н. Идея грамматики мусикийской / Н. Дилецкий // Публикация, перевод, исследования и комментарии В.В. Протопопова/. Вып.7. – М. : Памятники русского музыкального искусства, 1979. – 455 с.
5. Іванов В.Ф. Навчання церковного співу в Україні у IX-XVII ст. / Володимир Федорович Іванов. – К. : Муз.Україна, 1997 – 247 с.
6. Історія Українського мистецтва: в 5 т. / [голов. ред.: Б.Є. Патон, І.Ф. Версер, І.Ф. Курас]. – К. : Наукова думка, 2001. – Т.2. Ч.2. – 795 с.
7. Кияновська Л. О. Українська музична культура: навч. посібник / Л. О. Кияновська. – К. : ДМЦНЗКМ, 2002. – 178 с.
8. Клас сольного співу (академічний, естрадний) Програма для ПСМНЗ / Автори-укладачі І.М. Євстіфєєва М.М. Пілявський. – К. : ДМЦНЗКМУ, 2003. – 120 с.
9. Ніколаї Г.Ю. Розвиток музично-педагогічної освіти: методологічний дискурс / Г.Ю. Ніколаї // Педагогічні науки. : зб.наук.праць. – Ч. 4. – Суми : Педагогічні науки, 2007. – С. 326-333.
10. Ольховський Ю.А. Нариси історії української музики / Підгот. до друку, наук. ред., вступ стат., комент. Л.Корній. – К. : Музична Україна, 2003. – 512 с.
11. Положення про початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (школу естетичного виховання). – К. : Методкабінет, 2001р.
12. Сольний спів Програма для ПСМНЗ/ Т.В. Климчик. – К. : ДМЦНЗКМУ, 2004. – 159 с.
13. Шульгіна В.Д. Музична україніка: інформаційний і національно-освітній простір : Автореферат дис... на соиск. докт. мистецтвознавства. – К., 2002. – 42 с.

Гопка О.Н.

ОБУЧЕНИЕ СОЛЬНОМУ ПЕНИЮ УЧЕНИЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ЕЕ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА: ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

В статье раскрываются некоторые исторические аспекты становления обучения сольному пению в Украине и его состояние на современном этапе. В процессе анализа научно-методической литературы, были сделаны выводы: формирование творческого потенциала учеников-вокалистов зависит от их эстетического воспитания, создания условий для творческого, интеллектуального и духовного развития, удовлетворения потребности в профессиональном определении и творческой самореализации.

Ключевые слова: обучение сольному пению, творческий потенциал, ученики-вокалисты, внешкольное образование.

O.N.Gopka

TEACHING SOLO SINGING OF ELEMENTARY ART SCHOOLS STUDENTS AS A MEANS OF FORMING THEIR CREATIVE POTENTIAL: HISTORIOGRAPHICAL ASPECTS

Abstract: The article reveals some historical aspects of the formation of the teaching of solo singing in Ukraine and its state at the present stage. In the process of analysis of scientific and methodological literature, conclusions were drawn: the formation of creative potential of vocalists depends on their aesthetic education, creation of conditions for creative, intellectual and spiritual development, satisfaction of the needs for professional self-determination and creative self-realization.

Pupils-vocalists, as a culturecarrier, have to develop the vocal skills of singer and creativity abilities, providing creative character of future personality: to be able to competently "voice" and to express musical-imaginative content of the work performed at the emotional and subjective coloring of vocal sound; most organic detect in his vocal the harmony of singing-technic and performance tools and own creative interpretation of the musical and expressive content of vocal work.

Consequently, the historical logic and the current state of studying solo singing should aim at the creative development of vocalists, not just their technical development. The development of a out-of-school education is a massive wing in which the beginning of vocational education is separated, and the bifunctionality of the process of extracurricular education takes place.

For the purpose of aesthetic education of students by means of vocal art, formation of musical culture, training of the most gifted children to the higher educational institutions of higher education in schools, in particular, M.Verikivsky music school №2, Turchak children's music school, music school №35 and others, the "Solo singing" class (academic and pop) was opened in accordance with the typical curricula of the primary art schools of the "Class of solo singing" department, approved by the order of the Ministry of Culture and Arts of Ukraine of 18.02.2002. No. 101. At present, about 50 students study vocational education at primary specialized art schools, they teach 90 teachers in solo singing.

According to the Provision on the initial specialized art schools and art schools, which also extends to music studios and groups, out-of-school primary music education has a functional peculiarity – it is designed to educate as a musician-amateur and to provide an initial education for a future professional. Initial specialized art schools (schools of aesthetic education: musical, artistic, theatrical, choral, arts, etc.) are considered as the initial link of special artistic education, belong to the system of extracurricular education, are established by executive authorities or local self-government bodies.

Thus, the study of the historical and pedagogical foundations of evolution of the methodological foundations for teaching solo singing, the isolation and substantiation of the fundamental provisions regarding the creative development of vocalists in the educational institutions of the initial specialized music education, gives grounds to assert that the formation of creative potential of vocalists depends on the free development of the creative personality pupils-vocalists their aesthetic education, creation of conditions for creative, intellectual and spiritual development, satisfaction of the need for professional self-determination and creative self-realization, development of their abilities and talents.

Key words: vocal learning, creativity, pupils-vocalists, out-of-school education.

Подано до редакції 23.10.2017.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. Н.В.Гузій

УДК 378.091.2:005.5(477)“19/20”

© 2017

Дудко Я.В.

СУБ'ЄКТИ УПРАВЛІННЯ ВИХОВНОЮ РОБОТОЮ У ВИЩОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

У статті розглядається проблема організації управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України. Аналіз наукової літератури дав можливість дійти висновку, що дослідження функціональних особливостей суб'єктів управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України, починаючи з другої половини ХХ століття до нашого часу, є необхідним для визначення накопиченого позитивного досвіду та окреслення пріоритетних орієнтирів подальшого розвитку організації процесу управління вихованням студентської молоді у вищій школі України.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, виховання, виховна робота, студент, управління, самоуправління.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Актуальною проблемою сьогодення та одним із найважливіших стратегічних завдань модернізації освіти України постає розробка нових засад організації процесу управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України, що відповідали б новим трансформаціям у галузі освіти. Адже, перед сучасними суб'єктами управління вихованням молоді у вищій школі для реалізації державної освітньої політики постали складні завдання: створення належних організаційно-педагогічних, психологічних, інформаційних, фінансово-матеріальних, науково-методичних умов управління виховною роботою у сучасних вищих педагогічних навчальних закладах; модернізація системи виховання студентської молоді; розвиток автономії вищого навчального закладу; реформування інституту кураторства у вищій школі; стимулювання розвитку студентського самоврядування у вищих педагогічних навчальних закладах та ін.

Про необхідність удосконалення процесу управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України зазначено у таких законодавчих та нормативно-правових документах: Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, Конституції України, законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, Указах Президента України “Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні”, “Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні”, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки та ін. Результати аналізу нормативно-правових документів, архівних матеріалів та наукових доробків вітчизняних учених дозволили встановити, що дослідження функціональних особливостей суб'єктів управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України, починаючи з другої половини ХХ століття до нашого часу, є необхідним для окреслення пріоритетних орієнтирів подальшого розвитку організації процесу управління вихованням студентської молоді у вищій школі України.

Встановлено, що для подальшої модернізації процесу управління виховною роботою у вищій школі, по-перше, необхідно проаналізувати вже накопичений позитивний вітчизняний досвід у науковій літературі; по-друге, втілити ефективні традиційні методики в поєднанні з інноваційними у сучасній практиці освітнього менеджменту. Отже, на сьогоднішній день проблема дослідження суб'єктів управління виховною роботою у вищих педагогічних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) залишається відкритою та актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Теоретичні засади управління вищим навчальним закладом обґрунтували В. Крижко, В. Луговий, Є. Павлютенков, Є. Хриков та ін. Проблему організації процесу виховання студентської молоді у своєму науковому доробку досліджували З. Береговський, Б. Гаєвський, Г. Дмитренко, М. Євтух та ін. Організаційно-педагогічні засади